

פרוטוקול מס' 212

מישיבת ועדת חוקה, חוק ומשפט
שהתקיימה בחל-אביב, יום ה', י"ב בסיון תשל"ב
25.5.1972

נכחו: חברי הועדה: י. גולדשמידט - יו"ר

ה"כ א. א. אנקוריון

ה"כ ר. ר. ארזי

ה"כ י. ארידור

ה"כ מ. מ. ביבי

ה"כ ש. ש. פרידמן

מוזמנים: מר מ. מ. גלאס

מזכירת הועדה: רחל מלחי

רשמה: ע. שבץ

סדר היום: חוק נוטריונים למסמכים יוצאי חוץ
(הוראת שעה) תשל"ב - 1972.

היו"ר י. גולדשמידט: כזכור לכם הקדשנו ישיבה אחת להצעת חוק זו. הצעה 990 מיום 17 בניסן כבר היתה על שלחן הכנסת אבל לא עברה את הקריאה הראשונה. בינתיים היא כבר עברה קריאה ראשונה, אבל לא הייתי מציע שעכשיו נעסוק בזה, מפני שזה קשור לכל הסוגיה שדנו בה בישיבה הקודמת: האם יש צורך בהוראות מעברת, ואם כן - מה הן. זו הצעה מיוחדת - הוראות מעברת.

היות ולשכת עו"ד היתה נוכחת אז, היא סיכמה עמדתה בכתב - נחזור לסוגיה זו לא בסוף הדיון כולו, אלא לאחר שנתייעץ במה שהם כותבים ואולי נברר גם, אם ישנה איזו נכונות מצד משרד המשפטים להצעות נוספות, על אלו שישנן בחוק זה. הייתי אומר שנתחיל מקריאת החוק עצמו, בפרק הראשון המתווה לפנינו את הדרך בו מציעים להסדיר את מינוי של נוטריונים חדשים, עם הפעלת החוק.

ח"כ י. ארידור: אני מזדהה לגבי צורת הטיפול בחוק החדש. השאלה, אם יש טעם להתחיל עכשיו בחוק ישן, כשעוד לא קבלנו תווה-דעת לשכת עו"ד, וידועה לנו העמדה של משרד המשפטים, המסתמכת על חוות-הדעת הקודמת של לשכת עו"ד הקודמת, לא העמדה הנוכחית. אולי משרד המשפטים יוכל להגיש לנו הצעה, שאיננה מבוססת על היסודות השליליים אשר בחוק הזה, אלא הצעה המבוססת על הרעיון הכללי, שצריך להרחיב את המסגרת, לאפשר פעולות נוטריוניות לא רק לעובדי מדינה, למיסמכים יוצאי חוץ.

היו"ר י. גולדשמידט: אתה אומר, שמשרד המשפטים יתן לנו הצעה אחרת?
ח"כ י. ארידור: יש הבדל בין תיקונים של סעיפים, שזו הדרך השיגרתית שבה אנחנו פועלים בחוק, ובין תיקון יסודי של עקרונות. אם משרד המשפטים איננו שלם עם ההצעה של עצמו בגלל שיקולים שאנחנו יודעים אותן - אולי יגיש לנו הצעה שהוא שלם עמה, ונעבוד על הצעה זו, לא על הצעה כחולה. תיקון לחוק הוגש כבר לקריאה ראשונה, זה סעיף שנתברר שאף אחד לא רוצה בזה, לא אנו ולא משרד המשפטים.

היו"ר י. גולדשמידט: אני מסכים שנדון על הצעה לסדר היום.

ח"כ ר. ארוז: אני תומך בהצעה של ח"כ ארידור, כי אם משרד המשפטים מתכוון להגיש לנו לא הצעה אחרת, אלא נוסחאות וסעיפים מסויימים אחרים, תוך תיאום עם לשיכת עו"ד או לא בתיאום - נדע גם מה הבדלי הדעות. והייתי מציע שנדחה זאת עד אז. אבל אני בדעה שאנחנו בינתיים יכולים ואפילו צריכים, לדון בהצעה זו שהוגשה על ידי שר המשפטים והועברה לוועדה, שהיא הצעה של חוק מעבר, הוראת שעה. כי החוק הזה יקח מאתנו - אם נרצה לדון בו ביסודיות - לפחות שנה.

אני מתכוון להציע שהוראת השעה תוגבל לשנה. הסביר לנו נציג משרד המשפטים כי בינתיים יש מינויים ואם אנחנו רוצים בכל זאת שמהו ישתנה - נקבל בינתיים את הוראת השעה, אם נגיע בעניין זה להסכמה, אני מציע לשקול אם אם מספיקה הקפאה לשנה. אולי נגיע לקונצנזוס כזה, אז לא יהיה לחץ מבחינת הזמן.

הצעתי המעשית היא לדון עכשיו בסעיף 990.

אני מקבל את הצעת ח"כ ארידור, כאשר תהיה בפנינו הצעה חדשה של משרד המשפטים - תוך תיאום עם לשכת עו"ד או לא בתיאום אתה - נדון בחוק המקורי.

ח"כ מ. ביבי: חוק זה עבר קריאה ראשונה. חוקה על משרד המשפטים שהוא מתכוון שחוק זה יידון בוועדה. וכל עוד הוא לא הודיע ליו"ר הוועדה על רצונו לקחת את זאת חזקה - הוועדה סוברנית להחליט מה שהיא הוצה לגבי כל סעיף. אם תהיה התנגשות יסודית בינינו ובין משרד המשפטים - הברירה בידי משרד המשפטים לקחת את החוק חזרה או לא. יכול להיות כי מה שהוועדה תחליט - יתקבל על ידי

משרד המשפטים, ולמה לנו לסבך את הענינים בצורה אחרת ולהפסיד זמן? אנו נעבור על סעיפי החוק. ביחוד הפרקים הראשונים נראים לי.

ח"כ ר. ארזי: אני מציע שנדון בהוראת השעה.

ח"כ מ. ביבי: זה לא סותר. הוראת שעה מכל מקום צריכה להיות. אם למשרד המשפטים לא תהיה עמדה שונה מזו שהיתה לו עד עכשיו - נמשיך גם בחוק היסודי הרחב יותר, עד שנגיע לבעיות שצריך לפתור אותן.

ח"כ ש. פרידמן: אינני רואה שהויכוח ביחס לקו הגדול ניתן להכרעה חד-משמעית היום. התיקון של הוראת שעה נחוץ, ואני מציע שנגש לזה.

ח"כ א. אנקוריון: אני מצטרף לדעה זו.

מר מ. גלאס: אני יכול לאשר את דבריו של ח"כ ארזי. הצעה 990 פורסמה ב-21.3.72. התוצאה של פרסום ההצעה הזאת היתה מובנת מאליה - הגשת מבול של בקשות למשרד המשפטים להוצאת רשיונות חדשים לנוטריונים, בודאי גם לגבי חלק מעו"ד, אשר לולא ההצעה לא היו חולמים על כך. לקבל במצב הנוכחי את הרשיון בתור נוטריון זה יותר עניין של יוקרה, כי למעשה הם אינם עוסקים בזה. בכדי שנוכל לדון בהצעה מקיפה, מבלי להיות מוטרדים בשאלות על שמירת זכויות מוקנות, יש בדעת הממשלה הכרח לדון קודם בהוראת מעבר.

יש לי הצעה יותר קיצונית מאשר ההצעה שבאה בסעיף 1, שמדובר שההפסקה תהיה מיום פרסום חוק זה ברשומות - הייתי מבקש שזה יהיה מיום קבלתו של החוק בכנסת. הלחץ על ועדת ההמלצות הוא גדול ואנחנו ניצור בעיות נוספות, במידה שנוסיף בזמן הקרוב נוטריונים חדשים.

ח"כ א. אנקוריון: לא מתכוונים להעלות את התעריפים? מקבלים 10 לירות סך הכל בעף אישור.

מר מ. גלאס: עבדך הנאמן קבל על עצמו לדון על כך עם נציגי לשכת עורכי-הדין, יהיה שינוי בתעריפים. השאלה, אם בינתיים כשאנו נדון בחוק מקיף, יתווספו עוד נוטריונים, אז השאלה של הזכויות המוקנות תהיה עוד יותר גדולה. אני מצטרף לכל אלה שבקשו להקדים את הצעת החוק 990.

היו"ר י. גולדשמיט: הצעת רוב החברים שדברנו היא, כי נקדים את הדיון בהוראת שעה. התנמקה היא ברורה, מפני שבלאו הכי נצטרך להתיחס לחוק, בינתיים - כפי שנאמר גם על ידי השר וגם מר גלאס זה מוקפא "שלוש שנים מיום פרסום חוק זה ברשומות לא יינתן לאדם רשיון לכהן כנוטריון למסמכים יוצאי חוץ ולא יקויים דיון בוועדת ההמלצות בבקשת אדם להתמנות נוטריון כאמור". זה משולב עם קבלת החוק האחר. אם בינתיים יתקבל החוק הזה בכנסת - אז ידונו אם אותן שלש השנים הופכות לנצח או יבטלו את החוק ובמקומו ימנו נוטריונים.

ח"כ י. ארידור: אני מצטרף שאנחנו דנים בצעת חוק זו, זו הצעה פגומה ביסודה. אני לא רואה איזה מטרה היא מרשתת, צריך לחקן אותה בצורה יסודית.

אני מצטרף לרעיון של ח"כ ארזי, להקטין את התקופה לשנה, ואני רואה ששר המשפטים הסכים שזה יהיה שנה. כיון ולמשרד המשפטים לא ברור מה שהוא רוצה בחוק זה, אז ראשית כל נקפא משרות הנוטריונים עד שיהיה לו ברור. כי אילו היה ברור למשרד המשפטים - הוא היה מגיש מה שהוא רוצה. בודאי אין הגיון למצב כזה ל-3 שנים. אם העברנו את זה לקריאה ראשונה - שלא יהיה יותר משנה. אם מנסים לשמור על זכויות מוקנות, אי-אפשר להגיד לאדם: אתה אמנם הגשת בקשר, אבל כיון שאיננו די זריזים לספל בבקשתך - לא תקבל

את האישור לנוטריון. כאן ישנו עקרון, העקרון הדריך את מגישי הבקשות, שאדם שצבר לו זכויות - יש לו הזכות לשרת כנוטריון, פסי הגיש בקשה. שני הדברים מבוססים על העקרון, אם ביום הגשת הצעה היתה לו הזכות להגיש את הבקשה ואם הגיש אותה בזמן. מאחורי הדברים האלה מסתתר העקרון של כיבוד זכויות מוקנות. זכויות מוקנות - פירושו הדבר שאדם עמד במבחן החוק והוא זכאי לקבל רשיון - יקבל אותו אפילו אחרי פרסום הצעת חוק. האם זה מוסרי להגיד לאדם הזה: אמנם אנחנו רוצים לכבד את הזכות המוקנית לך, אבל כיון שועדת ההמלצות עכבה את הדיון בבקשה שלך, כיון שהועדה כבר המליצה אבל השר לא עשה את האקט הטכני של מתן אישור - לכן לא תקבל אותו? זכות זו נכון שהיא יכולה ליצור עוד כמה נוטריונים. אנחנו רוצים שבישראל יהיה פתרון מסויים לענין הנוטריונים, ועדיין איננו יודעים מה יהיה הפתרון. אז יהיו עוד כמה נוטריונים. עלינו לגלות גמישות בזכויות היחיד.

לכן אנ מציע שהחוק להוראה שעה יהיה:

שנה מיום פרסום חוק זה ברשומות לא יינתן לאדם רשיון לפתח כנוטריון למסמכים יוצאי חוץ, אלא אם הוגשה בקשה לועדת ההמלצות לפני פילסום חוק זה ברשומות.

כמה בקשות כבר יכולות להגיע בימים אלה? ידונו בהן או יאשרו או לא יאשרו, הכל לפי הענין.

ח"כ ר. ארזי:

הקפאת זכויות זה לא דבר שהוא מחקבל כל כך על הדעת. ובלב קשה אני הצעתי במליאה לפני כשנתיים על הקפאת זכויות. אין עוד חוק חדש, וכל זמן שאין חוק חדש - הוא יכול לדרוש שיאשרו לו להיות נוטריון. בכל זאת, בהתחשב עם הנימוקים שהובאו לפנינו - גם במליאה הצעתי להעביר את זאת לועדה. אבל אני בהחלט עומד על כך שזה יהיה רק לשנה. כי אתה מקפא זכויות של אדם, אשר בעצם אין לך זכות להקפא אותם, כל עוד אין חוק חדש. אם הוא ממלא אחרי התנאים שהחוק הקיים דורש ממנו - הוא יכול לעמוד על זכותו להיות נוטריון. אבל היות ומצד שני ישנה מגמה לשנות דברים, אמרנו להקפא את. ואני מוותר על כלל - כי זה עקרון לתת לאדם להינות מזכות שמגיעה לו לפי החוק, ויכול להיות שתגיע לו גם לפי החוק החדש.

אמרתי במליאה, אינני יכול להביא את זאת לביטוי בחוק, אבל אני מתכוון שבחוק זה נחוק אותו כך שתינתן רשות לגבי עולים חדשים, לגבי עו"ד ותיקים, אילו יכולנו להוציא אותם מההקפאה, הייתי ברצון עושה זאת. אבל אינני בטוח שזה ניתן בקלות לניסוח.

מכיון שהייתי רוצה לדרבן גם את משרד המשפטים וגם אותנו שסוף-סוף החוק הזה יתקבל, ואם נאריך אותו לשנתיים - במילא הדבר הזה שום יתאחר. יבדל להיות שכעבור שנה נעמוד במצב שלא נגמור את החוק, או משרד המשפטים יפנה אלינו ויבקש שנאריך את זאת לעוד שנה. מכל מקום, אם אפשר בין העקרון, שאנחנו מדעת פוגעים בו כל עוד יש זכות לאדם לפי החוק - ובין מגמה שלנו לשנות את החוק - אני רואה את זאת כפשרה, לדחות את זאת לשנה, להקפא את זאת לשנה אחת בלבד.

ח"כ א. אנקוריון:

אני רואה בזה הוראה שעה, הכרח לא יגונה. אני בפירוש לא נלהב מענין זה. אני מסכים שיש פה הגבלה של זכות מסויימת, אבל היא הרע במעוטו. והגישה שלנו בענין זה צריכה להיות גישה מעשית. אני נאמתי על ענין זה במליאה בקריאה ראשונה וגם שם הבעתי את פקפוקי. בכל זאת אמרתי כי בפרינציפ יש לקבל את זה. ולגבי מועד ההקפאה, אמרתי כי אפשר להתוכח על כך בוועדה - מה שאנחנו עושים כרגע.

ישנה כאן פגיעה בעקרון של זכות האדם. אדם הגיע לכך שלפי החוק הקיים הוא יכול לקבל זכות של נוטריון למסמכים יוצאי חוץ, ופתאום אומרים לי בי במשך כל וכך שנים לא יקבל זאת, בודאי שפוגעים בזכות קיימת, של הצפייה שלו לקבל את הרשיון לפי החוק. אבל זה הרע במעוטו.

אני מחייב את זאת, ואני לא נלהבתי לגמרי להצעת החוק היסודית שהונחה לפנינו, והרעיון להפוך את העניין הזה לעניין של פרנסה של 100 - 50 אנשים קשישים שאין להם ממה להתפרס וכו'. הקונצפציה שלי היא דוקא, שעניין הנוטריון הוא עניין שיכול וצריך להיות עניין לואי לעבודת עורך-הדין. ולדעתי הרפורמה צריכה להיות גם לגבי מסמכים יוצאי חוץ, כי אם לשני סוגי הנוטריונים, אני בעד האחדה. אבל הועדה נתקלה בקושיים עצומים כאשר התחלנו בזה עוד בימי כהונתו של המנ"ח ד"ר בן-מאיר. הופיעה בפנינו משלחת של הנוטריונים וראינו את הסיבוכים הגדולים בעניין זה. והראייה, שהעניין הוקפא בועדה, לא באופן מקרי.

דוקא, בכדי שאנחנו נוכל לקיים דיון רציני וממצה בחוק היסודי, נראה לי שאנחנו חייבים לקבל הוראה שעה זו. לדעתי, צריך לתת "פיר צ'נס" להצעות משרד המשפטים היסודיות. ואם יש הסכמה, כפי שרומז בדבר ההסבר, עם הנוטריונים הקיימים, ש"איקס" שנים יתנו להם וכו' - זה לא מספק אותי. זה יכול לספק בכיוון אחד, שמתחשבים בזכות קיימת. אני לא רואה בזה עדיין פתרון. אנחנו מוכרחים לתת "פיר צ'נס" להצעות משרד המשפטים. וההצעה המוצעת כאן זו פשרה.

ביסודו אני בעד הצעה זו. לגבי הזמן - יש לי הצעת פשרה שאולי תתקבל על ידי החברים - אני מציע שהזמן יהיה עד 3 חדשים לאחר התחלת פעולתה של הכנסת הבאה - שזה שנתיים. אני לא מאמין שנגמור הצעת חוק זו לפני גמר הכנסת הנוכחית. בינתיים תהיה מהומה ומבוכה בעניין. הקפאה של שנה - זה לא פתרון. ברור היום מראש, כי בעוד שנה נצטרך עוד פעם לדבר על הארכת העניין זה, וזה מאד לא נעים.

יש הבדל בפגיעה - כלומר, פגיעה ישנה, יש דרגות של פגיעה. יש הבדל אם פלוני יש לו זכות מסויימת, הוא נוטריון ושוללים ממנו זכות זה - זו דרגה אחת של פגיעה; דרגה אחת היא - שאדם יכול מבחינת הכישורים שלו, שהוא עובד "איקס" שנים כעו"ד ואין עליו פגם מוסרית, והוא לא מקבל את האישור לנוטריון כאן בכל זאת פגיעה קטנה יותר.

אם היתה הצעה של חברים להקפאה לשנתיים, ובמליאה שר המשפטים אמר שהיה מתפשר על שנתיים - הייתי חושב שזה המנעד המחאים. שלשה חדשים אחרי התחלת הכנסת הבאה - נעשה את זאת לשנתיים.

ח"כ מ. ביבי: האם החברים שאומרים להקפיא את זאת לשנה, ובאשר השנה הזאת תסתיים והחוק הגדול לא יסתיים הדיון עליו, האם הם מעלים על דעתם שאז אפשר יהיה להפסיד הקפאה זו?

ח"כ י. ארידור: אז נדע איזו הוראה שעה נרצה לתת.

ח"כ מ. ביבי: הארכה בעת לשנה, זה אומר שנצטרך לתת עוד הארכה לפי בקשת שר המשפטים. אנחנו יודעים כי החוק היסודי הרחב יותר, בא לשלול זכויות, ואני לא הכי מאושר מזה. אבל אם הברירה היא בין המצב הנוכחי, בין זה שאפשר לסדר עבודה לכמה אנשים שהם במצב לא נוח - אנחנו יודעים את זאת מראש, ואני מציע לקבל את ההצעה להקפיא לשנתיים, מתוך הנחה שנגמור את הדיון על החוק היסודי, ואז נדע איפה אנחנו עומדים.

ח"כ ש. פרידמן: אני שוקל את הנימוקים שהעלה חבר הכנסת אנקוריון, ובסופו של דבר הם נראים לי, לא להקפיא לשנה כי אם לשנתיים. אני אומר את זאת מתוך לבטים מסויימים, כי אינני מאושר מכל העניין.

אני רוצה להעלות אלמנט אחד, שנראה לי כראוי לשיקול. נראה לי שאם נקבל את הסעיף על תוכנו, רצוי יהיה לצרף לו משפט אחד שיבטא את הרעיון, לגבי המקרים שיהיה זה בלתי צודק בגלל מצבם הספצימי, שיפגעו מהחוק הזה - שיינתן לאלה רשיון.

ח"כ י. ארידור: שר המשפטים יתן רשיונות למי שיתחשק לו?
ח"כ ש. פרידמן: לא. אלמנט זה של פגיעה בצדק אלמנטרי יבוא לידי בטוי. ואני אומר את זאת לגבי שני סוגים של אנשים - עולים חדשים שמגיעים הנה בגיל בינוני ואפילו מזדקן; וסוג שני - אנשים אשר אינם יכולים למלא את תפקידם כעורכי דין. לגבי שני הסוגים האלה הייתי מכוון סייג זה, במסיבות שדבר זה יהיה צוהק, יוכלו לסטות מהרואה זו.
ואז הייתי אומר הקפאה של שנתיים, על מנת לא להכנס לזה לפני סיום הקדנציה של הכנסת ה-18. מאידך, על מנת לא לפגוע דוקא בחוליות החלשות ביותר במערכת זו, הייתי מוציא אותם מכלל תחולת הקפאה זו.

היו"ר י. גולדשמידט: גם אני רוצה לתרום לבירור. ואתחיל מהצעתו של ח"כ פרידמן, וכאן אבקש גם אינפורמציה.
ח"כ פרידמן הזכיר עולים חדשים הבאים בגיל מבוגר ארצה ולא יוכלו לבנות מחדש כאן פרקטיקה, אבל אולי יוכלו להרויח בין מכרים שזקוקים לאישורים. מה המצב הקיים? אדם צריך להיות כך וכך שנים עורך דין מוכר בישראל, חבר לשכת עורכי הדין, מורשה להיות עו"ד בישראל - וזה לא יושג בנקלה על ידי עולים בגיל מתקדם, ותקנה זו לא תעזור להם; גם אם האינפורמציה תהיה שכאן אין בעיות מיוחדות - קשה לי לראות, איך שר המשפטים ישפוט על מקרה של אדם שיוכיח שאמנם הוא עו"ד, אבל הוא ממש זקוק להכנסה זו, שהיא לא ניתנת לשום הגדרה.

אשר לתקופה, אני חושב ששנתיים זו תקופה מתקבלת על הדעת שהייתי מחייב. 18 חודש או שנתיים. 18 חודש - זה עד סוף הכנסת השביעית. אם עד סוף הכנסת הזו החוק לא יאושר - הנסיון הזה נכשל. לא כל חוק שנשאר בלתי מאושר בכנסת - מכילים עליו את זכות ההמשכיות. ואז העניין אבוד ואין טעם לעכב זאת יותר. אבל נניח שהועדה סיימה, אלא מטעמים טכניים לא הספיקה להביא זאת לכנסת השביעית, הכל מוכן, צירף את חודשי ההתארגנות של הכנסת השמינית כדי להעביר את החוק, ומכילים עליו רציפות - הרי שנתיים אלה נותנים לנו את המרווח הזה. ואני חושב שנוכל להתאחד על ענין זה.

אני מתייחס לשני דברים אחרים: אם בהצעה נאמר "ולא יקויים דיון בוועדת ההמלצות" אפילו ביום קבלת החוק או פרסומו יש חמש החלטות בתיקי ועדת ההמלצות, אלא שר המשפטים לא חתם עליהן - לומר שאלה לא יקבלו רשיון, זה נראה לי ענין של עוול קונקרטי (ח"ר ארידור: זה פרס לביורוקרטיה!). אפילו אם התאריך הטבעי היה צריך להיות שבועיים, הועדה החליטה מה שהחליטה, צריך קביעת זמן, שאנשים אלה לא יקבלו את הרשיון - זה נראה לי אכזרי. לעומת זאת אני חושב שיש הגיון וצדק לכך, לומר שהועדה לא תדון בבקשות למינוי כנוטריונים - את תצד הזה הייתי מחזק. לא הייתי חושש שבחקופת ההקפאה יצטברו עשרות או מאות בקשות. היות ויש תנאים אובייקטיביים שבלעדיהם אדם לא יכול להגיש בקשה, אין להניח שבינתיים יבוא זרם גדול של בקשות. בתחום זה הייתי אומר כי עלינו לומר דברים יותר ברורים. במקום שיש החלטה - יש לבצע אותה. אין לקבל בקשות חדשות. בקשות שמונחות בידי הועדה וקבלתן אושרו - יש מקום לחשוב שיהיה זה צודק יותר מבחינה צבורית, אם בקשה נתקבלה כדין - יש לדון בה ולבצע אותה. בקשות חדשות לא מקבלים, ומי שמגיש - מחזירים אותה למגיש.

ישנה סוגיה שרוב החברים דברו עליה - בנוגע למועד, והייתה הצעה של חבר הכנסת אנקוריון - לשנתיים, ושל חברים אחרים - לשנה.

מר מ. גלאס: לדבריו של ח"כ ארידור - ההצעה לא באה לא מפני שמשרד המשפטים לא יודע מה יציע בענין זה. ידועה, ויהיה הדבר מה שיהיה - לא יהיה ביטול טוטלי של הזכויות של נוטריונים למסמכים יוצאי חוץ. ומדובר על זה בדברי

ההסבר, שכל אלה שהם מכהנים כנוטריונים למסמכים יוצאי חוץ - יכולים לכהן עשר שנים, או שיקבלו רשיונות בתור נוטריונים חדשים או יפסיקו. יש הצעה שאומרות שלא כל אחד יקבל, רק חלק מסויים שהכנסותיו נובע מזה. ברור דבר אחד, או לכל אלה שמהכנים היום בתור נוטריונים למסמכים יוצאי חוץ, לחלק ניכר מהם, הינתן אפשרות להמשיך תקופה ארוכה יותר או תקופה קצרה יותר. עד כמה ששמענו מהצעות של לשכת עורכי הדין זה פחות או יותר ברור. אבל יהיה צורך, כדי לא לסבך אותנו, להפסיק לתקופת מה את ההוצאה של רשיונות חדשים. באשר לתקופה - אינני רוצה להביע דעה. לנו בדבר הזה לא מפריע. אני חושב שבדבר זה נעשה לנוחיות הועדה הזאת, שתוכל לדון ביסודיות ובשקט בהצעת החוק, מבלי להיות מוטרד מרעיון זה, שכל מה שמחליטים - ייתכן שזה משנה את התמונה, כי בינתיים מתווספים חברים חדשים. ענין זה אני משאיר לשיקול דעתה של הועדה. מבחינה אובייקטיבית נראה לי ששנתיים זה סביר. ואם הכנסת תגמור בחוק העיקרי - אז החוק הזה יבוטל.

באשר להצעה לסייג את ההקפאה לסוגים מסויימים של בעלי צפייה - נשאלה השאלה מה היום המצב לפי חוק הנוטריונים למסמכים יוצאי חוץ, מי כשיר לקבל רשיון. כשיר לקבל רשיון עו"ד, חבר לשכת עו"ד, בעל ותק של 10 שנים כעו"ד, ומזה לפחות שנתיים בארץ. ז"א, עולה חדש שקבל את הרשיון שלנו ב-1 בינואר 1970, והיה 30 שנה בחו"ל עו"ד - יוכל ב-1 בינואר 1972 לקבל את הרשיון בתור נוטריון למסמכים יוצאי חוץ. אני מאד הייתי מבקש, שלא לסבך את הענין על ידי בצירת אותם הסוגים המיוחדים. פעם, בתקופת השיא של קבלת פצויים מגרמניה, יכול להיות כי לענין הייתה השפעה כספית מסויימת אם אדם יכול היה לאשר מיסמכים בתור נוטריון. כרגע הגיאות בשטח זה הסתיימה ואני יכול בכנות לומר שמתן רשיון בתור נוטריון למסמכים יוצאי חוץ בלבד, אין בו כדי להוסיף איזו הוספה של ממש להכנסות הן של עולה חדש והן של אדם אשר מטעמי גיל רוצה לפרוש או לא יכול להתמסר יותר לעבודות בבתי משפטי ורוצה להתמסר יותר לעבודות במשרד. אילו הייתי משוכנע שאפשר על ידי כך להוסיף להכנסתם של אלה - הייתי שוקל את ההצעה של ח"כ פרידמן בכובד ראש. כאן השכר יצא בהפסד, אם נפתח את הענין - בודאי ייווצר לחץ על ועדת ההמלצות. ועדת ההמלצות זה גוף של 5 אנשים, ויש עבודה לא מעטה של נימוק ועוד נקודה - אינני יודע אם זה נעים לאדם לבקש את הרשיון מטעמים אלה כי מצבו דחוק וזה יכול להוסיף לפרנסתו.

למועדי ההפעלתה - זה ענין שולי, ההפרש כאן יכול להיות בין 30 ל-40 רשיונות נוספים. שמעתי ממזכירו של היועץ המשפטי של הממשלה, אשר מרכז את הפעולות של ועדת ההצעות, שמספר הבקשות שעומדות לדיון הוא לא קטן, בין 30 ל-50 בקשות שעדיין מונחות בפניהם.

ח"כ ר. ארוז: מה לגבי אלה שהועדה אישרה אלא השר עוד לא חתם?

מר מ. גלאס: אם כבר לא להפעיל, נראית לי יותר הצעתו של ח"כ ארידור - שהמועד הקובע הוא יום הגשת הבקשה. ברור שהצעתי היא - מיום קבלת החוק בכנסת.

ח"כ מ. ביני: אינני יודע אם זה מוסכם על חברי הועדה, שהחוק יהיה מיום קבלת החוק בכנסת. אם כן - הייתי מציע תיקון לתיקון הזה, והוא - הבקשות שנחבלו ביום פרסום הצעת החוק. כלומר, כל אותם הבקשות שהוגשו עד פרסום הצעת החוק יתקבלו, זה יותר אובייקטיבי.

ח"כ ר. ארוז: כאשר הצעתי שנה, התכוונתי שבאמת נדון בחוק, אלא לא נדון בו בלחץ של זמן. ולחבר כנסת אנקוריון אני אומר, גם ב-1.4.74 זה עדיין לא פותר את הבעיה. כי מה שלא נגמור בכנסת הזו אינני יודע מה יהיה בכנסת הבאה, אם זה יהיה החוק הראשון של הועדה. כאשר אמרתי שנה, התכוונת לכך על מנת לדרבן את משרד המשפטים וגם את הועדה הזאת להחליט. הענין נוגע לזכויות של אדם, וכשאתה בא להקפיא את הזכות - אתה פוגע באיזה עקרון שאף אחד לא היה רוצה להיות אחראי לכך. אמנם זה נוגע ל-20 אזרחים בארץ - אגב, כאן לא כתוב אזרחי, ואני הצעתי להכניס תיקון זה -

אבל מבחינת העקרון דין פרוטה - כדין מאה. אם באים להקפיא איזה דבר - זה לא כל כך נעים. ושאנחנו נאמר להקפיא זאת לשניים, משום שמראש אנחנו אומרים שהכנסת הזאת לא תקבל חוק זה, ואם היא לא תקבל - הבה נתן אפשרות לכנסת הבאה לקבל את זאת. לא צריך שאדם יתהלך בהרגשה, משום שועדת החוקה, חוק ומשפט לא טיפלה בזאת בכל המרץ - וזה לא תלוג במשפד המשפטים, כי משרד המשפטים הגיש את הצעתו - לכן העניין נדחה לשנתיים.

אני מציע שלא השיקול האלקטורלי יהיה השיקול, אלא השיקול הפרגמטי. והשיקול הפרגמטי כרגע הוא כזה שיש מציאות, יש חוק שחייבים לגמור אותו תוך שנה. ואם לא נגמור אותו תוך שנה - זה יהיה תלוי בנו.

הייתי מוכן לפשרה - להגיד $1\frac{1}{2}$ שנה, עד ה-1.1.74, על מנת שהועדה תדע שכנסת זו חייבת לסכם בזה. או שמשרד המשפטים נסוג מהצעה זו, או קיים המצב הנוכחי, או הוראת השעה לא תופש.

ח"כ י. ארידור: אם אפשר להתאחד על 1.1.74 - טוב, זה 3 חדשים אחרי הבחירות לכנסת.

ח"כ ר. ארזי: לגבי יוצאים מן הכלל - אמרתי זאת לפחות לגבי עולים חדשים. אינני יודע אם זה ניתן להיעשות. האם לגבי עולים יש בהצעת החוק הקלות לעומת המצב הקיים? מר מ. גלאס: המצב קל יותר.

ח"כ י. ארידור: עולים שבאים עכשיו אינם יודעים עברית ולא יוכלו להשתמש בחוק זה.

ח"כ ר. ארזי: אולי יש כאלה שהם כבר שנתיים אחרי קבלת הרשיון. אני בהחלט תומך ברעיון הזה לגבי עולים. עולה שהגיע והיה עו"ד בחו"ל, באים עכשיו עולים מברית-המועצות, גם שם היו עו"ד, מקבלים לייסנס, ולחאר זאת צריך עוד שנתיים כעורך-דין,

היו"ר י. גולדשמידט: אלה אינם עולים יותר. אדם נחשב כעולה לא יותר משנתיים אחרי עלותו ארצה.

ח"כ ר. ארזי: אם יש כאלה שכבר עשו "לייסנס", וכבר עברו שנתיים. אמנם זה מספר קטן ומזה הם לא ייבנו, אבל אולי יש בזה משהו.

ח"ר א. אנקוריון: אני יכול להבין חברים שאומרים שלא מוכנים לשום הקפאה, מפני שזה פוגע בעקרון. אבל אם אומרים - טוב, באמת ההכרח לא יגונה ומקבלים ענין הקפאה - אינני רואה איך אפשר לשקול זאת באונקיות. היתה הצעה של שלוש שנים, חשבתו אולי אפשר להתפשר על שנתיים. ובכל הכנות אינני חושב שענין הנוטריונים זה הענין המעיק ביותר שיש בוועדה, וזו יובא כדבר ראשון לאחר כינון הכנסת הבאה. אם ייעשה מאמץ ונגמור זאת לפני גמר הקדנציה של הכנסת הזאת - מה טוב; אם לא, מה שנחליט עכשיו לא יהיה לזה ערך, כי ברגע האחרון תיעשה הוראת מעבר. ענין של שנתיים - זו כבר פשרה.

מי שחושב שעולים חדשים יוושעו מענין זה - זו עורבה פרח.

אני תומך בהצעתו של היו"ר, שזה ינוסח בצורה כזאת, שאנשים שיש לגביהם החלטה של ועדת ההמלצות, ובעצם זה רק דבר פורמלי שצריך לחתום - שזה יתאפשר. אני גם מוכן לקבל את הצעתו של ח"כ ביבי, כי היה בענין זה פרסום ברבים שיש דבר כזה - שיעשו את זאת מתאריך של הצעת החוק. אני מוכן לשני הדברים.

היו"ר י. גולדשמידט: ישנו פרט אחד שמחייב אותנו למינימום של שנתיים, ואפילו ל-3 שנים - והוא, שהחוק הגדול, 854, הסעיף האחרון בו אומר שתחילתו של חוק זה בתום שנה

אחת מיום פרסומו ברשומות. אם נקבל את ההקפאה של שנה, ונגמור את החוק הגדול בשנה - אחר כך שנה אחת יהיה שטח הפקר. נצטרך תוך שנה או לתקן את 990 מחדש או להשאיר שנה שבה אף עו"ד לא יוכל להגיש בקשה. יוצא שההצעה לשנתיים היא רק הטובה משתי הנחות, שתוך שנה נגמור את ההצעה על החוק הגדול ונקבל את הסעיף האחרון, שהחוק החדש יופעל רק בתום שנה. אם אני לוקח בחשבון סעיף זה, בעצם הוא מצדיק את הצעת משרד המשפטים של 3 שנים, או אנחנו בטוחים שחוק זה יתקבל אפילו בכנסת ה-8, אחר כך יש שנה, אז אנחנו מכוונים על ידי 3 שנים שלא יקרה בהם דבר.

אם רוצים ליצור לחץ על עצמנו שנגמור חוק זה תוך שנה - אז כל הצעה שהיא פחות משנתיים לדעתי לא מתקבלת על הדעת.

אם הדברים האחרונים שאמרתי אינם מביאים את חבריים להחלטה על 3 שנים - אז אני רוצה להעמיד להצבעה ענין של שנתיים. לי נראה שזאת היא פשרה מחוייבת המציאות, אם לא רוצים לקבל 3 שנים, כי פחות מזה יוצר מצב אבסורדי, גם במקרה אם נסיים את החוק הגדול תוך שנה אחת.

ברוב של 4 קולות, גבר 1 וללא הסתייגות הוחלט לשנות את האמור בהצעת החוק לתקופה של 2 שנים, במקום 3 שנים המוצעות.

יש לדון על הטיפול בבקשות שהוגשו כבר. אנחנו נחליט על זה בשלבים. השלב הראשון - בקשות שנדונו והוכרעו בחיוב. יש לנסח את החוק כך, שאלה יקבלו את הרשיון. האם כולם מסכימים לזה?

ח"כ מ. ביבי: אם הצעה זו תתקבל, אוטומטית הצעה שלי נופלת.

היו"ר י. גולדשמידט: מה דין הבקשות שמונחות ביום קבלת החוק בוועדה ולא נדונו עדיין?

אני אומר, המינימום שאני מקווה שיהיה מוסכם על הכל, שכל בקשת שכבר הוכרעה בחיוב - תבוצע.

ח"כ מ. ביבי: מה פירוש מבחינה מעשית - בקשות שהוכרעו בחיוב? פירושו גם בקשות שהוגשו גם לאחר הצעת החוק הזו?

מר מ. גלאס: ברור. לכן היתה המשאלה לא לדחות עוד יותר את הדיון הזה. בחודשיים האלה, מיום פרסום החוק ברשומות ועד היום היה מבוך של בקשות חדשות, מאלה חלק כבר נתקבלו, השר כבר נתן רשיונות.

ח"כ מ. ביבי: אני הצעתי את הצעתי, משום שלא רציתי שייווצר מצב, כאשר יש הצעת חוק ואנשים יודעים שעומד להתקבל - מזדרזים להגיש בקשות, ואני לא סבור שזה טוב כל כך יהיה לתת אלה. אבל אלה שבתום לב הגישו בקשות - אני מוכן ללכת לקראתם. אבל אחרי שהצעת חוק זו נתפרסמה ואנשים הזדרזו להגיש בקשות - אני לא בעד מתן הזכות להם.

אני מבקש להצביע קודם על הצעתי האומרת: בקשה שהוגשה עד לפרסום הצעת החוק - תאושר. אבל לא בקשה שהוגשה לאחר פרסום ההצעה.

ח"כ א. אנקוריון: ואם הועדה כבר דנה והחליטה?

ח"כ מ. ביבי: אינני מבין למה הועדה התלטה.

ח"כ ש. פרידמן: אינני יורד לסוף דעתו של ח"כ ביבי. איזה פגם מוסרי אתה מוצא באדם שרואה הצעת חוק שמפרסמת, ועד שזה יתקבל - הוא רוצה להצטייח לעצמו את העניין? הוא לא עשה בזה לא מעשה בלתי חוקי וגם לא בלתי מוסרי.

ח"כ מ. ביבי: לא אמרתי שזה לא מוסרי, אבל אני לא סבור

שזה אסטטי. לעתים הזכות מבחינה חוקית היא בסדר, אבל מבחינה מוסרית לא תופשת, מבחינה אסטטית לא תופשת.

היו"ר י. גולדשמידט: יכול להיות גם מצב הפוך, שאנחנו העו"ד חושב שהצעת החוק זה גזל, והוא אומר לעצמו, עוד לפני שתהיה להם הזכות החוקית לגזול ממני - אבטיח את עצמי.

ח"כ מ. ביבי: אני מוכן לוותר על הצעתי, כי אין בזה משהו לא חוקי, אלא משהו לא אסטטי.

היו"ר י. גולדשמידט: מי בעד ההצעה שכל בקשה שתוקרע בה בחיוב, אלא לא הוצא הרשיון ביום קבלת החוק בכנסת יבוצע?

ההצעה אושרה פה אחד.

מה דינן של הבקשות המונחות ביום קבלת החוק בכנסת ולא נדונו עדיין, והוגשו בזמן שהוגשו - כאן ח"כ ביבי הציע להבחין בין בקשה שהוגשה לפני 21.3.72 ולא נדונה ובין מה שהוגש לאחר תאריך זה.

ח"כ מ. ביבי: החלק השני כבר נתקבל, אין לי מקום להצעה.

היו"ר י. גולדשמידט: הבקשות המונחות בועדה ביום קבלת החוק ולא נדונו - יידונו עוד או לא יידונו?

ח"כ א. אנקוריון: יידונו, אם הוגשו לפני הגשת הצעת החוק.

היו"ר י. גולדשמידט: כל בקשה שמונחת בתיקי הועדה ביום קבלת החוק בכנסת ידונו בה. כל בקשה שהוגשה לפני קבלת החוק?

ח"ר א. אנקוריון: אם הייתה הצפה של בקשות - אז אני לא רואה אפשרות לדון בהן. כל גישתי כאן היא פרגמטית. אם החליטו - החליטו.

מר מ. גלאס: כאן ההבדל יכול להיות בין 30 עד 50 בקשות.

היו"ר י. גולדשמידט: זה כמעט המספר הנוחמלי של הגשת בקשות. בשנת האחרונה נוספו כ-200 איש. במשך חודשיים מ-30 עד 50 בקשות - זה זרם נורמלי.

מר מ. גלאס: אני מדבר על מספר הבקשות שהועדה ברה דנה בהן, שנמצאות על שלחן הועדה.

היו"ר י. גולדשמידט: באיזו תכיפות יושבת הועדה?

מר מ. גלאס: הם יושבים אחת לחודש לפחות.

ח"כ ר. ארזי: האם אותן הבקשות הגיעו אחרי התאריך או לפני התאריך?

מר מ. גלאס: אינני רוצה להשבע על כך. עד כמה שידוע לי אין בועדה פיגורים. נעשים אי-אלה צעדים מוקדמים, לפני שהועדה דנה בפועל בבקשה: דבר אחד - קבלת חקודת יושר מהמטרה; דבר שני - פנייה ללשכת עורכי הדין בקשר עם העבר המשמעתי של האדם. הזמן שעובר בין הגשת הדרישות למתן מידע לבין קבלת החשובה - זה בסביבות 3 שבועות עד חודש לכל היותר, עד כמה שידוע לי.

היו"ר י. גולדשמידט: ההבדל בין הזרימה הטבעית לבין הזרימה הנוספת יכול להיות בין 10 ל-15 בקשות, ובשביל זה לא כדאי להכניס פה טריז.

אני מציע להעמיד להצבעה את ההצעה:

כל בקשה שנמצאה ביום קבלת החוק בכנסת ונתקבלה על ידי ועדת ההמלצות - תידון ויוכרע בה, כמו במצב הקיים.

ההצעה נתקבלה ברוב של 4 קולות נגד 1.

הניסוח החדש צריך להיות ברוח זו.

ההצעה של ח"כ פרידמן, שהצטרף אליה ח"כ ארזי - להוסיף סעיף קטן נוסף, שיסמין את תועדה לחרוג מזה, במקרה של זקוקים מטעם זה או אחר.

ח"כ ש. פרידמן:

אני מוותר על הצגת העניין הזה להצבעה, וזה משתי סיבות: אני מתקשה לתת פתרון לשאלה כיצד תוכח הנצרכות; אני מוותר על כך מסיבה נוספת, שלמדתי מדברי ההסבר של מר גלאס שהעניין אינן בו כדי שעור.

היו"ר י. גולדשמידט: נשאר מציע אחד, ואם גם הוא מוותר על כך - העניין הזה נופל, לא נכניס אלמנט זה

בהצעת החוק.

עם תיקונים אלה אנחנו מקבלים את ההצעה החוק. אם מר גלאס יוכל להגיש את הנוסח המתוקן ביום ראשון - תעשה מזכירת הועדה את הכל כדי שהצעת החוק תבוא לכנסת ביום שני או שלישי הקרוב.

בינתיים יש לשים איפול מלא על ההחלטה הזאת.

ח"כ א. אנקוריון: אני מציע שאנחנו בהחלט נבקש ממר גלאס לנסח את ההצעה עד יום ראשון, ושביום שני

זה יונח על שלחן הכנסת.

ח"כ מ. ביבי: אני מציע שמזכירת הועדה תודיע על כך למזכיר הכנסת, כי אסור שזה יהיה מוגש

על שלחן הכנסת הרבה זמן. הכל מדובר מיום הקבלה בכנסת.

(הישיבה נסתיימה בשעה 14.30)

*****